

อุตุนิยมวิทยากับการลดผลกระทบจากภัยพิบัติ

โดย

ดร. สมชาย ไบม่วง

รองอธิบดีกรมอุตุนิยมวิทยา

กรมอุตุนิยมวิทยา

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

๑๗ ตุลาคม ๒๕๕๕

ความหมายของภัยพิบัติ (ทางอุตุนิยมวิทยา)

“ภัยอันตรายที่อาจจะก่อให้เกิดความเสียหายและเป็นอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินของมนุษย์ โดยมีสาเหตุมาจาก **ตัวแปรอุตุนิยมวิทยา**”

- **อุตุนิยมวิทยา (METEOROLOGY)** เป็นการศึกษาปรากฏการณ์ทางธรรมชาติของบรรยากาศ
- **ลักษณะอากาศ (WEATHER)** คือสภาวะอากาศ ณ เวลาใดเวลาหนึ่งในช่วงสั้น ๆ
- **ภูมิอากาศ (CLIMATOLOGY)** คือการศึกษาการเปลี่ยนแปลงลักษณะอากาศในช่วงเวลานาน ๆ

ภัยพิบัติที่เกิดจากปรากฏการณ์ธรรมชาติของ ตัวแปรอุตุนิยมวิทยาที่มีผลกระทบ

ในที่นี่ได้แก่ ภัยจากน้ำท่วม

พายุหมุนเขตร้อน

คลื่นทะเลสูงและลมแรง

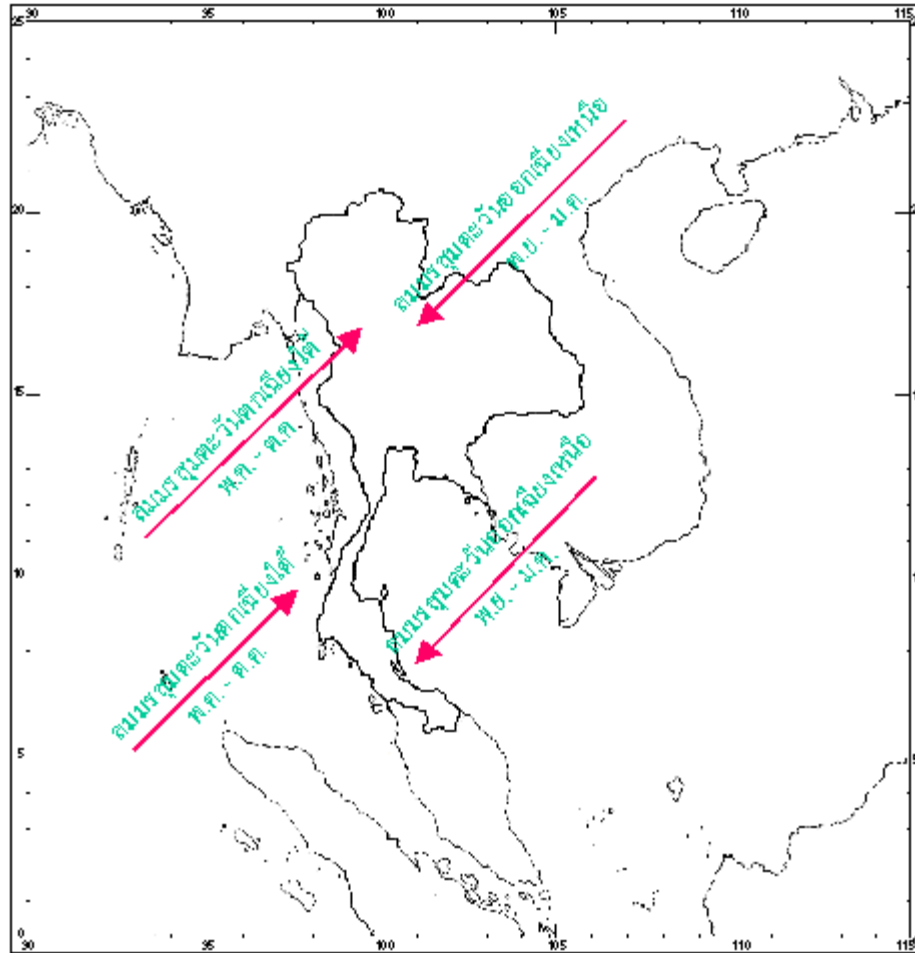
แผ่นดินถล่ม

ภัยแล้ง

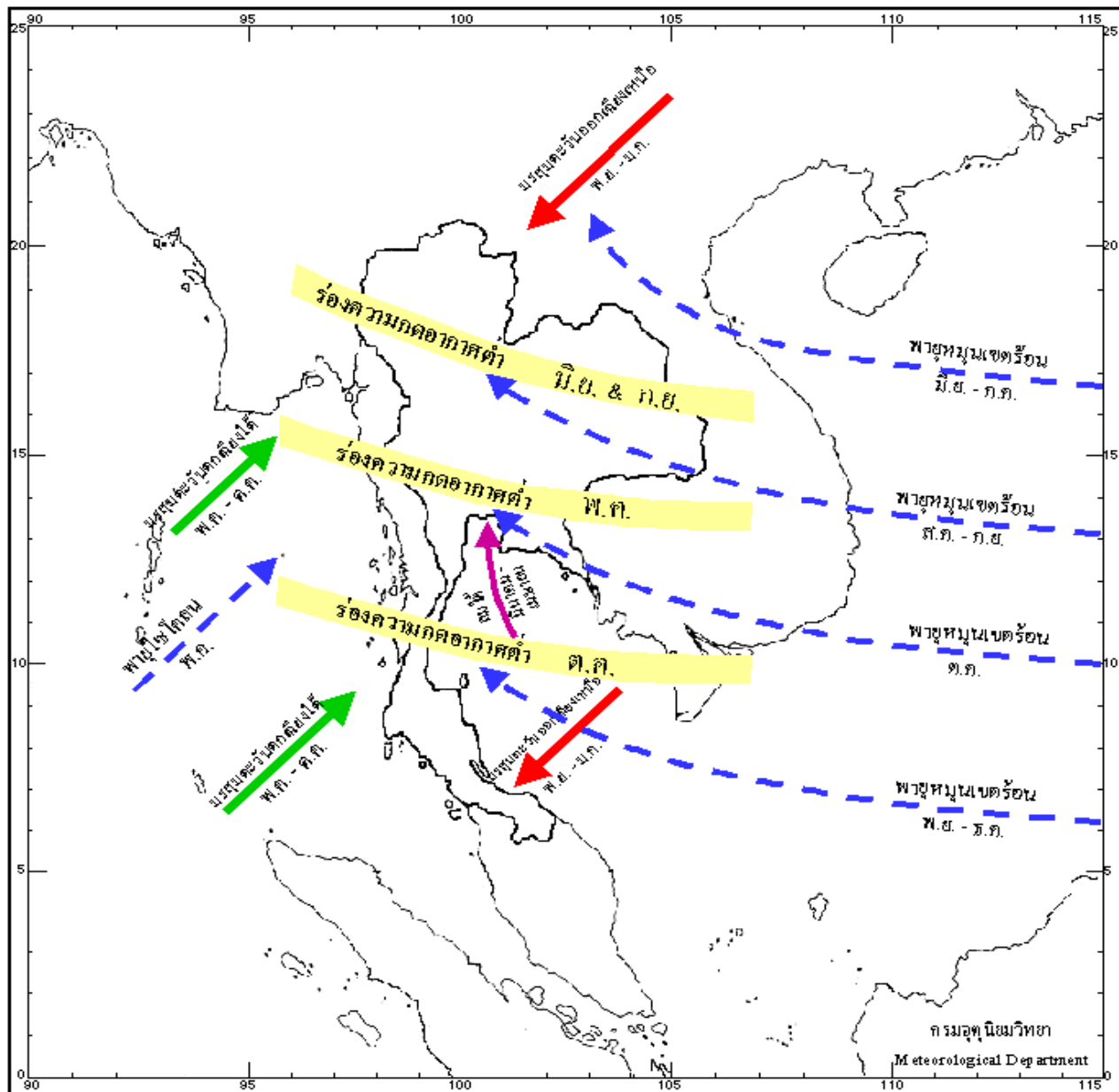
ฯลฯ

เราต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจพฤติกรรม ของภัยพิบัติที่มีผลกระทบ

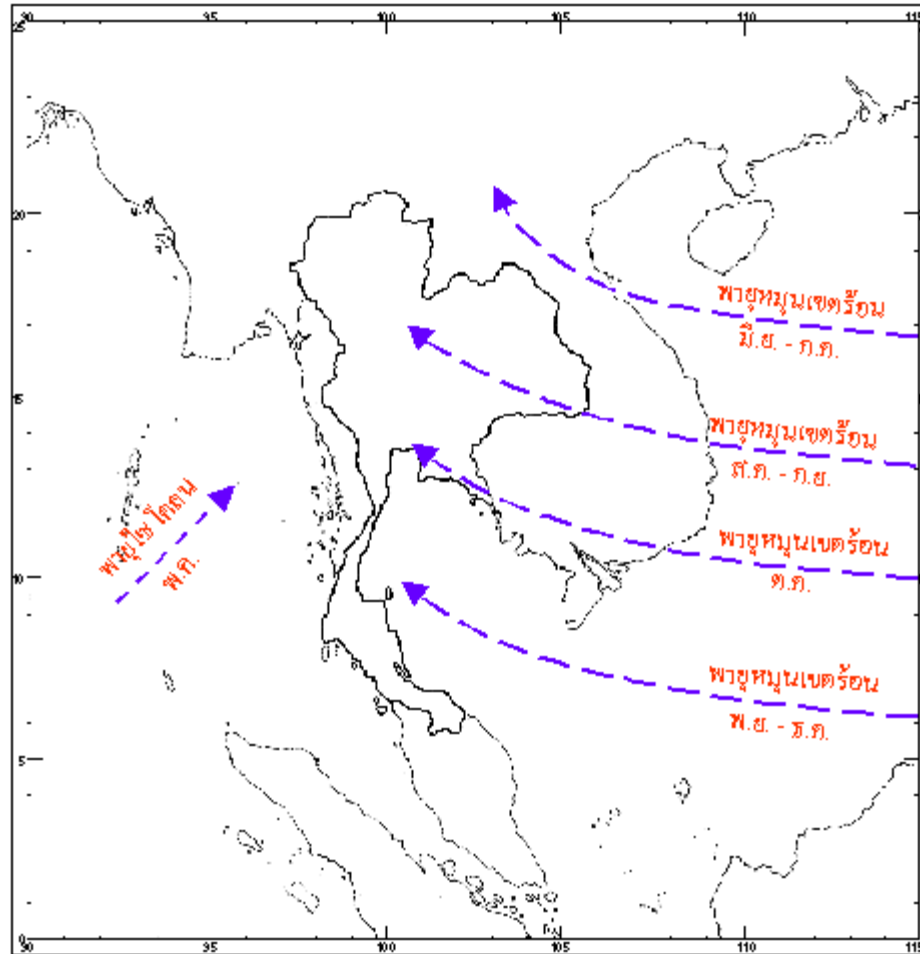
- มรสุมตะวันตกเฉียงใต้และตะวันออกเฉียงเหนือ
(Southwest & Northeast Monsoon)
- ร่องมรสุมหรือร่องความกดอากาศต่ำ
(Inter Tropical Convergence Zone: ITCZ)
- พายุหมุนเขตร้อน
(Tropical Cyclones)

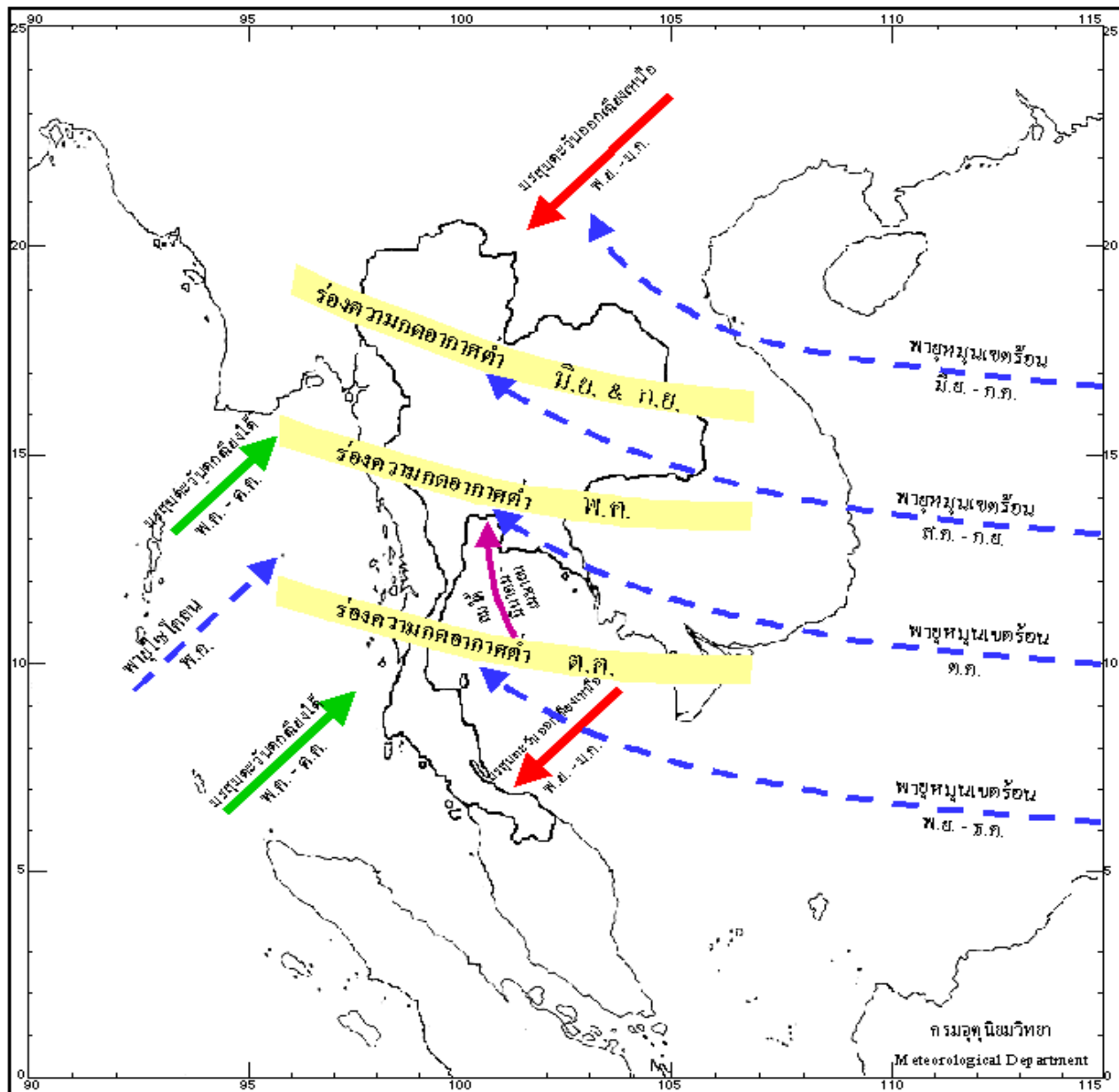
มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือและตะวันตกเฉียงใต้

- หมายเหตุ**
1. ร่องความกดอากาศต่ำอาจมีกำลังอ่อนและไม่ปรากฏชัดเจนหรืออาจมีตำแหน่งคลาดเคลื่อนไปจากนี้ได้
  2. ที่มา: เอกสาร “The Rainfall of Thailand”, A Study by Lawrence Sternstein, supported by The U.S. Army Quartermaster Corps, Research and Engineering Command, Project No. 7-83-01-006.

เส้นทางพายุหมุนเขตร้อน

- หมายเหตุ**
1. ร่องความกดอากาศต่ำอาจมีกำลังอ่อนและไม่ปรากฏชัดเจนหรืออาจมีตำแหน่งคลาดเคลื่อนไปจากนี้ได้
  2. ที่มา: เอกสาร “The Rainfall of Thailand”, A Study by Lawrence Sternstein, supported by The U.S. Army Quartermaster Corps, Research and Engineering Command, Project No. 7-83-01-006.

อิทธิพลและความเกี่ยวพันทางอุตุนิยมวิทยา (ลมฟ้าอากาศ)

หมายถึงอิทธิพลของตัวแปรทางอุตุนิยมวิทยาหรือลมฟ้าอากาศ ได้แก่ ปริมาณและชนิดของรังสีดวงอาทิตย์ ปริมาณฝน อุณหภูมิอากาศ อุณหภูมิดินในระดับต่าง ๆ ความชื้นสัมพัทธ์ของอากาศ การระเหยของน้ำ ความเร็วและทิศทางลม ปริมาณน้ำค้าง จำนวนเมฆในท้องฟ้า ฯลฯ

ฝน (Precipitation)

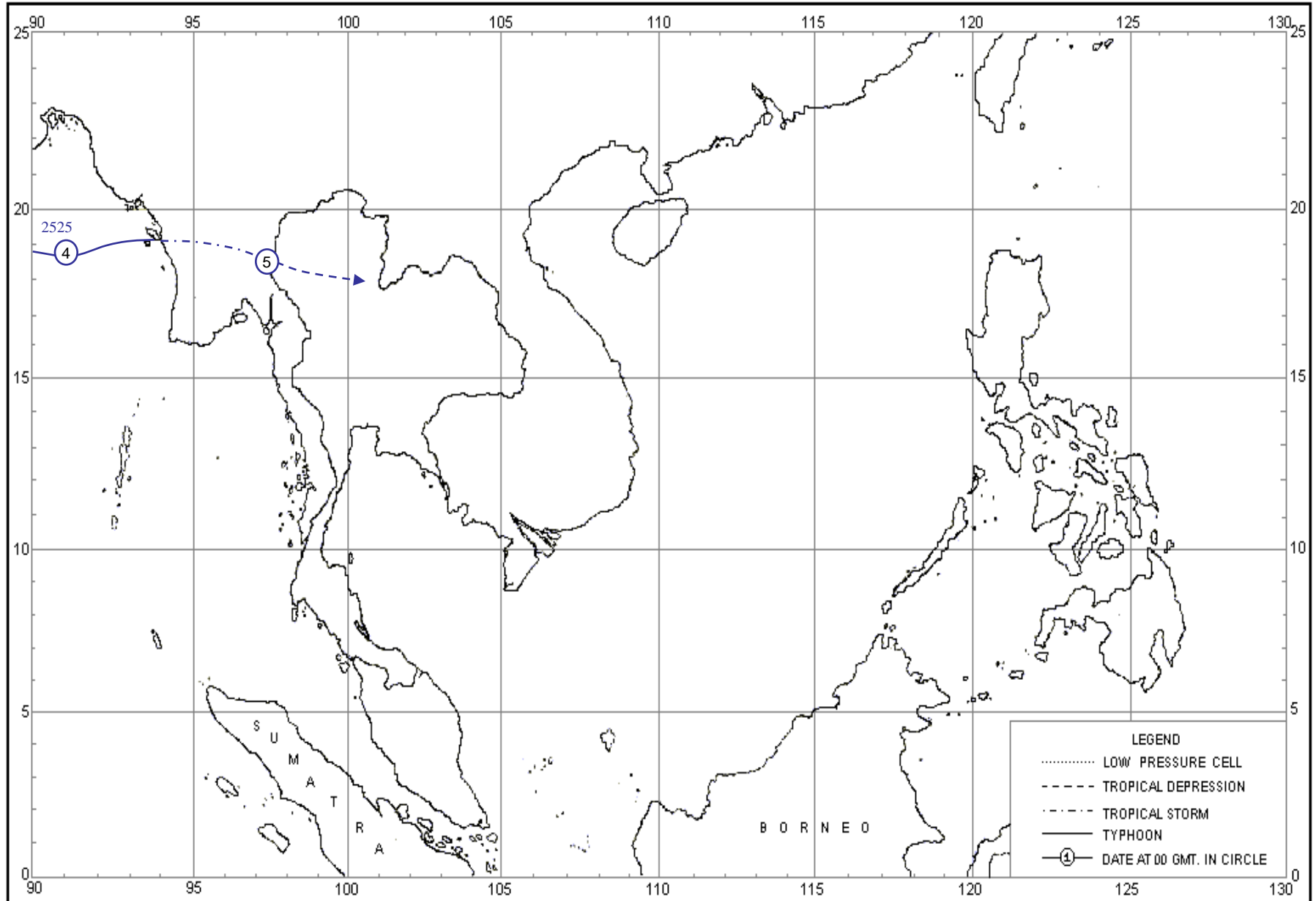
ลักษณะฝนที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทางเกษตรกรรมของประเทศไทย

- ฝนจากมรสุมตะวันตกเฉียงใต้
- ฝนจากร่องมรสุมหรือร่องความกดอากาศต่ำ
- ฝนจากหย่อมความกดอากาศต่ำ พายุดีเปรสชัน พายุไซร่อน

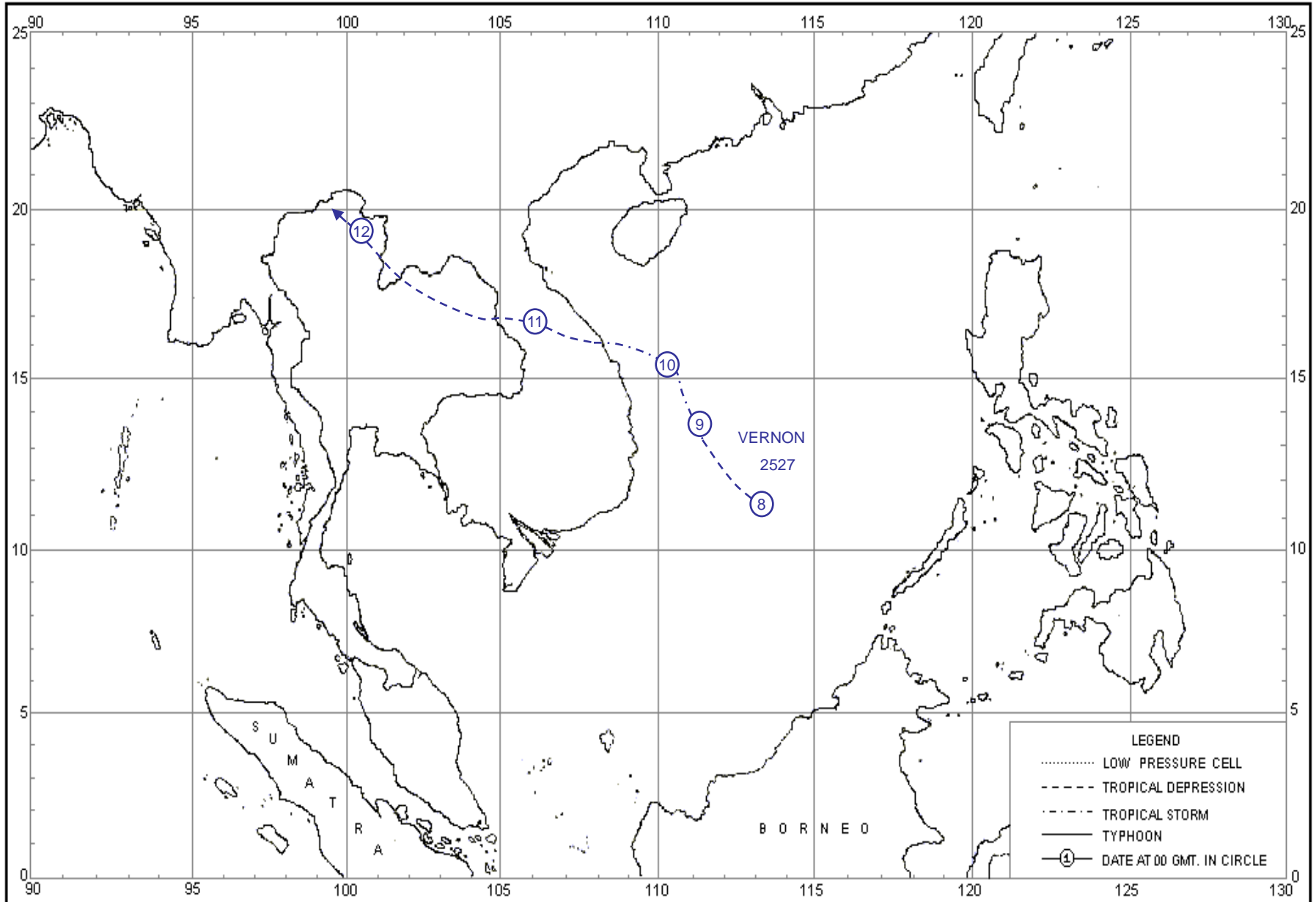
ลักษณะฝนที่ก่อให้เกิดความเสียหายทางเกษตรกรรมของประเทศไทย

- ฝนจากหย่อมความกดอากาศต่ำ พายุดีเปรสชัน พายุไซร่อน พายุไต้ฝุ่น
- ฝนจากการเคลื่อนตัวของมวลอากาศเย็น
- ฝนจากมวลอากาศร้อนเฉพาที่

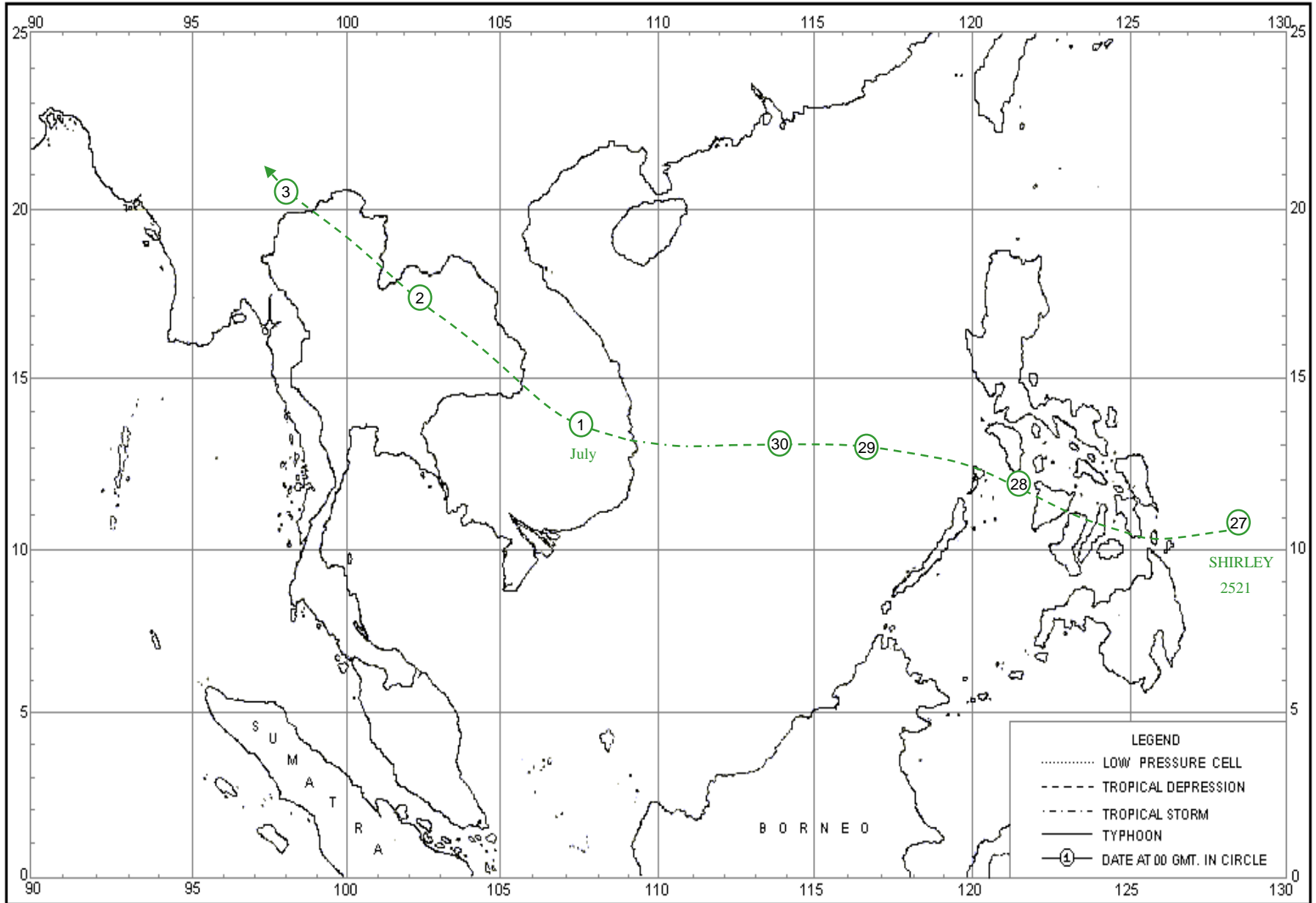
พายุหมุนเขตร้อนที่เคลื่อนผ่านจังหวัดอุดรดิตถ์ คาบ 55 ปี (พ.ศ.2494-2548) เดือนพฤษภาคม จำนวน 1 ลูก

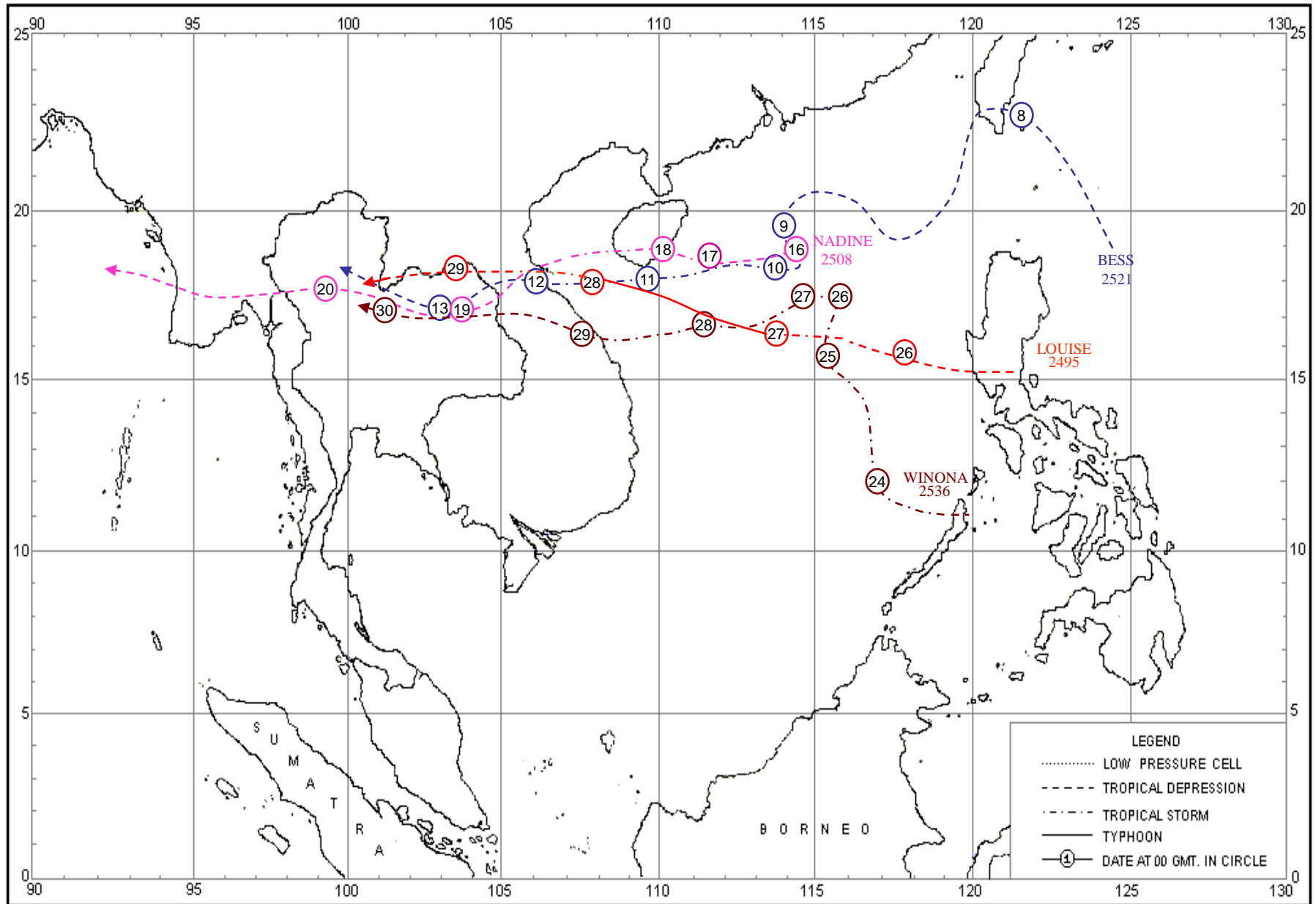
พายุหมุนเขตร้อนที่เคลื่อนผ่านจังหวัดอุตรดิตถ์ คาบ 55 ปี (พ.ศ.2494-2548) เดือนมิถุนายน จำนวน 1 ลูก

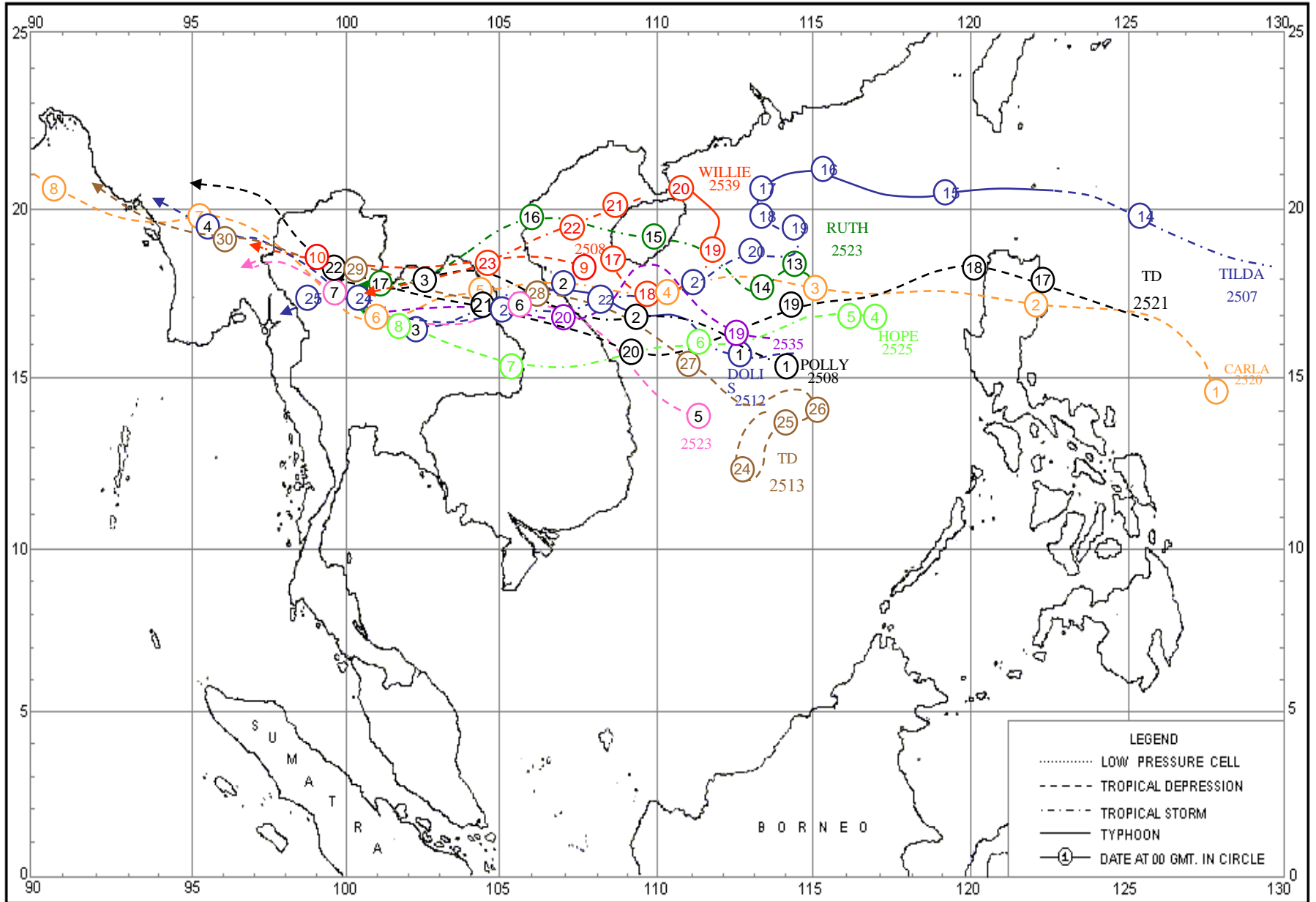
พายุหมุนเขตร้อนที่เคลื่อนผ่านประเทศไทย คาบ 55 ปี (พ.ศ.2494-2548) ในเดือนกรกฎาคม จำนวน 1 ลูก

พายุหมุนเขตร้อนที่เคลื่อนผ่านจังหวัดอุดรดิตถ์ คาบ 55 ปี (พ.ศ.2494-2548) ในเดือนสิงหาคม จำนวน 4 ลูก

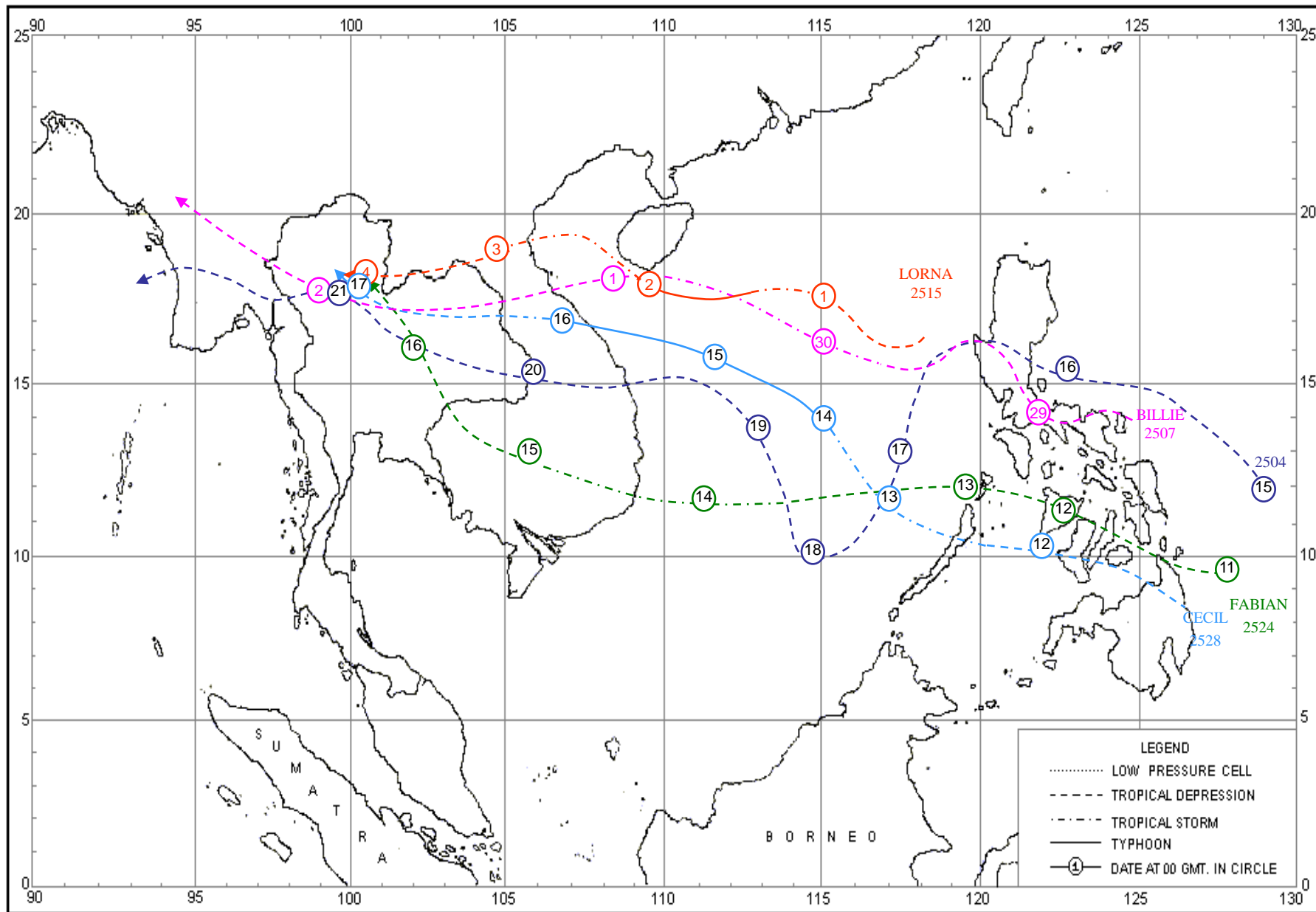

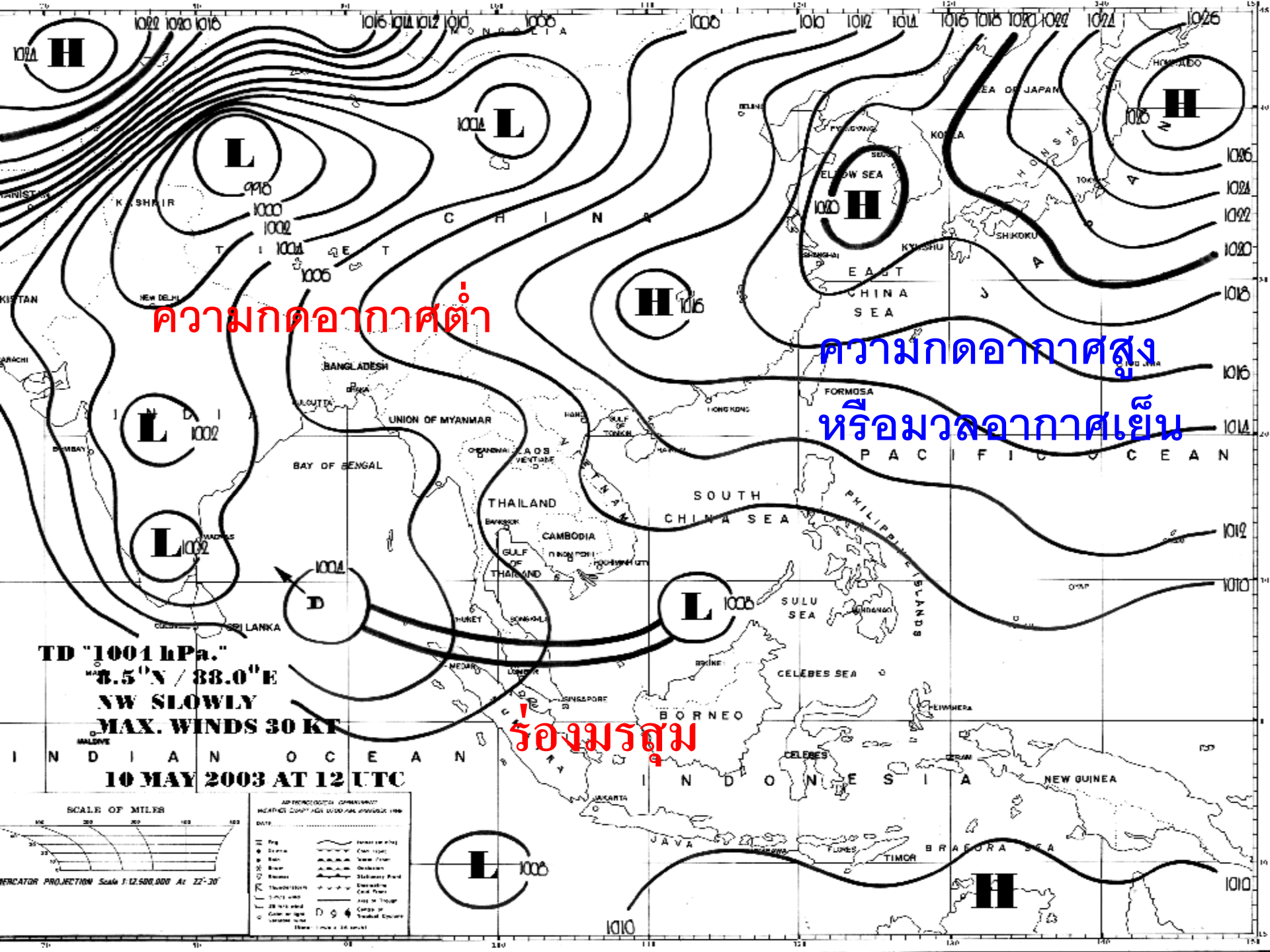
พายุหมุนเขตร้อนที่เคลื่อนผ่านจังหวัดอุตรดิตถ์ คาบ 55 ปี (พ.ศ.2494-2548)ในเดือนกันยายน จำนวน 12 ลูก

พายุหมุนเขตร้อนที่เคลื่อนผ่านจังหวัดอุดรดิตถ์ คาบ 55 ปี (พ.ศ.2494-2548) ในเดือนตุลาคม จำนวน 5 ลูก

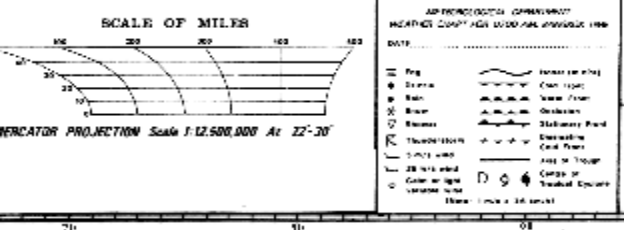

ความกดอากาศต่ำ

ความกดอากาศสูง
หรือมวลอากาศเย็น

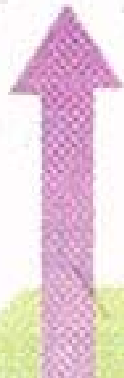
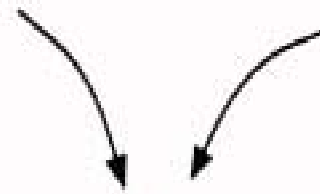
TD "1001 hPa."
3.5°N / 88.0°E
NW SLOWLY
MAX. WINDS 30 KT
10 MAY 2003 AT 12 UTC

ร่องมรสุม

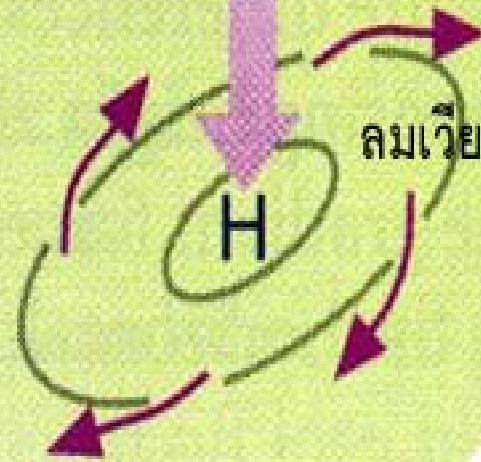
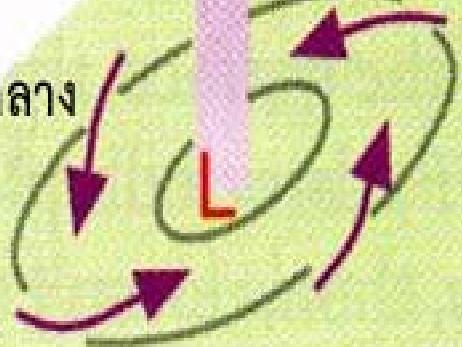
อากาศร้อนลอยตัว

อากาศเย็นจมตัว

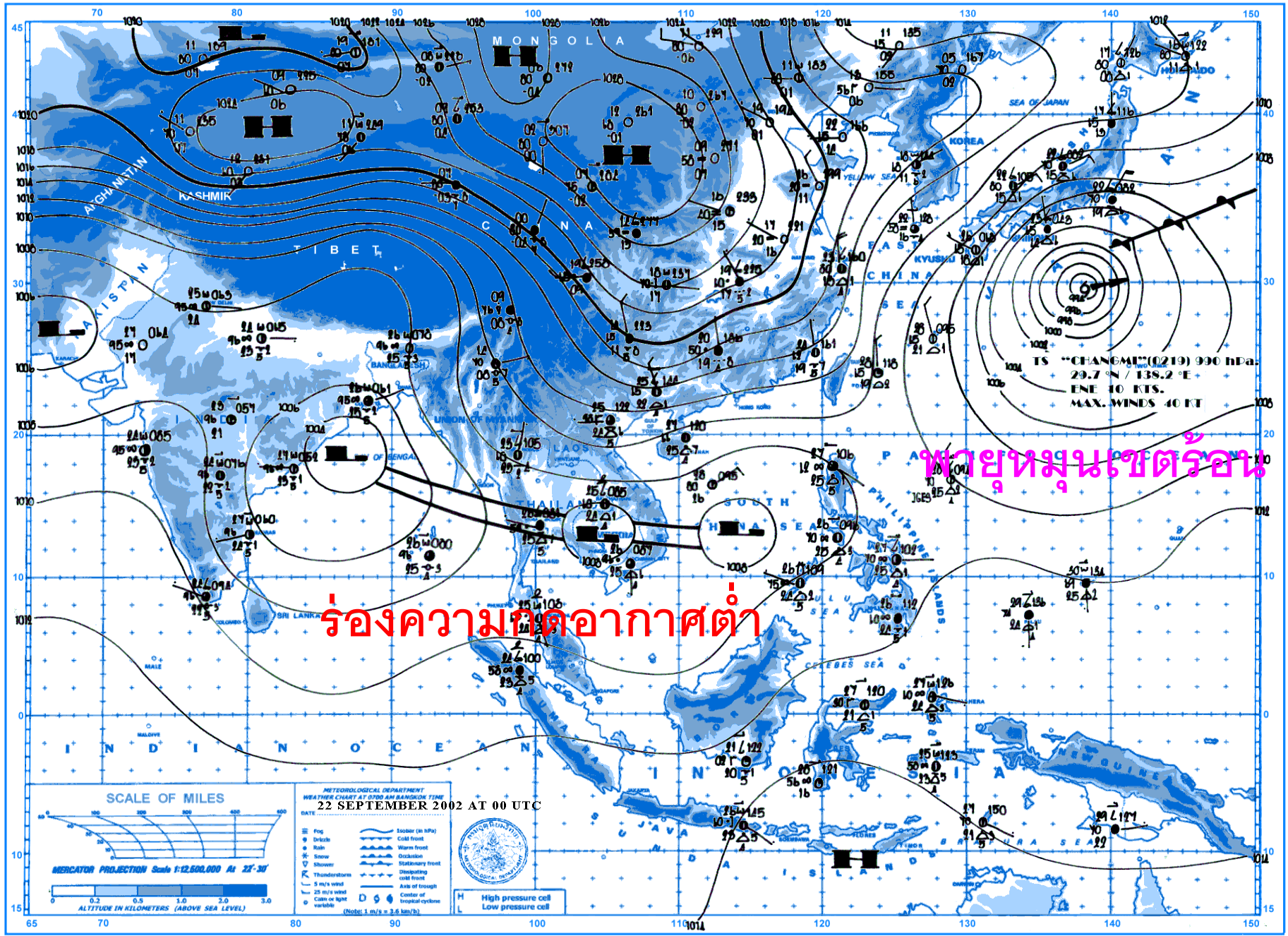

ลมเวียนเข้าสู่ศูนย์กลาง

ลมเวียนออกจากศูนย์กลาง

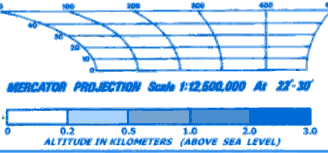
แผนที่ผิวพื้น

ร่องความกดอากาศต่ำ

พายุหมุนเขตร้อน

SCALE OF MILES

METEOROLOGICAL DEPARTMENT
 WEATHER CHART AT 0000 AM BANGKOK TIME
 DATE 22 SEPTEMBER 2002 AT 00 UTC

☁	Fog	—	Isobar (in hPa)
☔	Drizzle	—	Cold front
☉	Rain	—	Warm front
☁	Snow	—	Occlusion
☔	Shower	—	Stationary front
☁	Thunderstorm	—	Dispersing cold front
—	5 m/s wind	—	Axis of trough
—	25 m/s wind	—	Center of tropical cyclone
—	Caln or light variable	—	(Note: 1 m/s = 3.6 km/h)

H High pressure cell
 L Low pressure cell

เกณฑ์การกระจายของฝน

1. ฝนบางพื้นที่(Isolated) หมายถึง มีฝนตกน้อยกว่า 20% ของพื้นที่
2. ฝนเป็นแห่งๆ (Widely Scattered) หมายถึง มีฝนตกตั้งแต่ 20% ขึ้นไป แต่ไม่เกิน 40% ของพื้นที่
3. ฝนกระจาย(Scattered) หมายถึง มีฝนตกตั้งแต่ 40% ขึ้นไป แต่ไม่เกิน 60% ของพื้นที่
4. ฝนเกือบทั่วไป(Almost Widespread) หมายถึง มีฝนตกตั้งแต่ 60% ขึ้นไป แต่ไม่เกิน 80% ของพื้นที่
5. ฝนทั่วไป(Widespread) หมายถึง มีฝนตกตั้งแต่ 80% ของพื้นที่ ขึ้นไป

เกณฑ์ปริมาณฝน

1. ฝนเล็กน้อย(Light Rain) ฝนตกมีปริมาณตั้งแต่ 0.1 - 10.0 มิลลิเมตร
2. ฝนปานกลาง(Moderate Rain) ฝนตกมีปริมาณตั้งแต่ 10.1 - 35.0 มิลลิเมตร
3. ฝนหนัก(Heavy Rain) ฝนตกมีปริมาณตั้งแต่ 35.1 - 90.0 มิลลิเมตร
4. ฝนหนักมาก(Very Heavy Rain) ฝนตกมีปริมาณตั้งแต่ 90.1 มิลลิเมตรขึ้นไป

เกณฑ์อากาศร้อน

1. อากาศร้อน (**Hot**) อุณหภูมิตั้งแต่ 35.0 – 39.9 องศาเซลเซียส
2. อากาศร้อนจัด (**Very Hot**) อุณหภูมิตั้งแต่ 40.0 องศาเซลเซียสขึ้นไป

เกณฑ์อากาศหนาว

1. อากาศเย็น (**Cool**) อุณหภูมิตั้งแต่ 18.0 – 22.9 องศาเซลเซียส
2. อากาศค่อนข้างหนาว (**Moderately Cold**) อุณหภูมิตั้งแต่ 16.0 – 17.9 องศาเซลเซียส
3. อากาศหนาว (**Cold**) อุณหภูมิตั้งแต่ 8.0 – 15.9 องศาเซลเซียส
4. อากาศหนาวจัด (**Very Cold**) อุณหภูมิตั้งแต่ 7.9 องศาเซลเซียสลงไป

พายุหมุนเขตร้อน

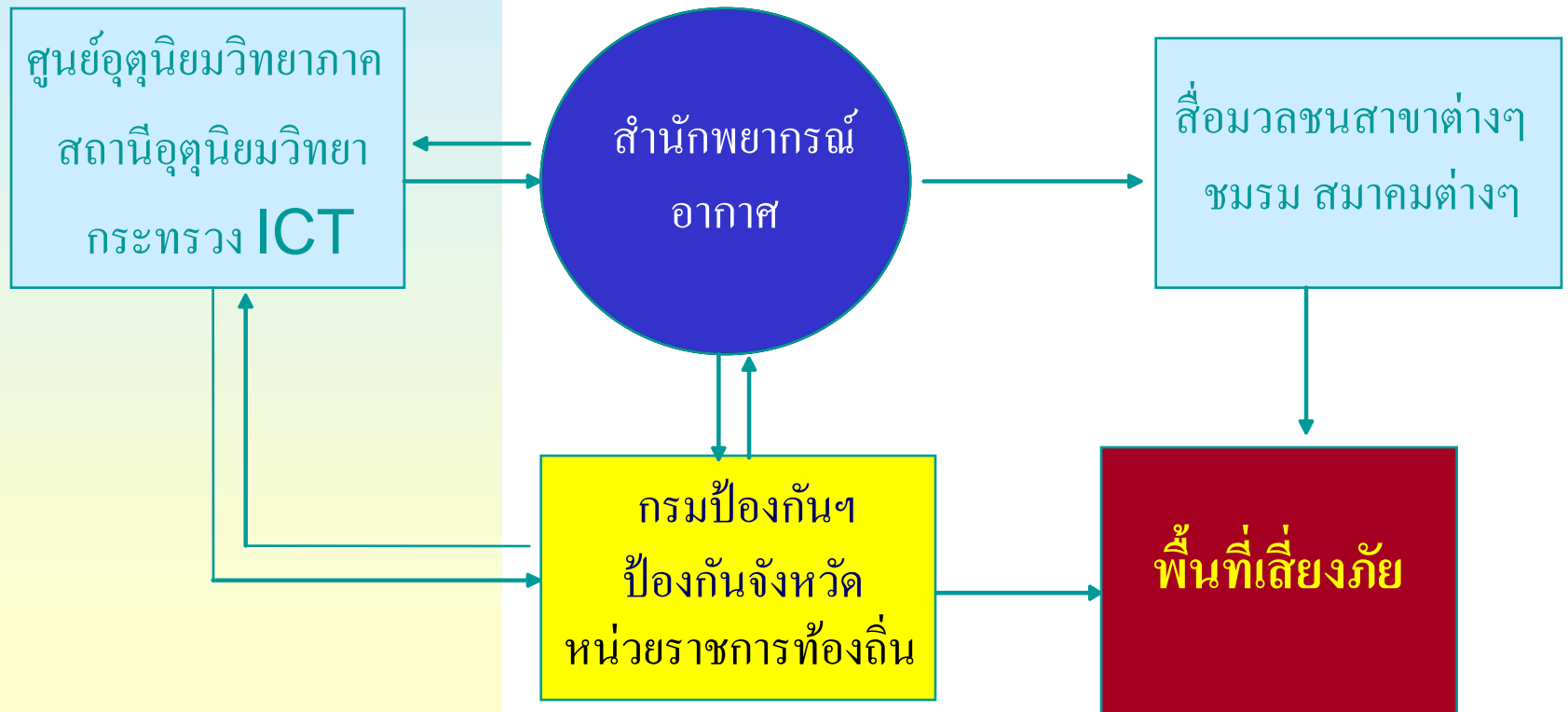

- D พายุดีเปรสชัน ความเร็วลมใกล้ศูนย์กลาง น้อยกว่า 63 กม./ชม.
- 6 พายุโซนร้อน ความเร็วลมใกล้ศูนย์กลาง ตั้งแต่ 63 กม./ชม. แต่ น้อยกว่า 118 กม./ชม.
- พายุไต้ฝุ่น ความเร็วลมใกล้ศูนย์กลาง ตั้งแต่ 118 กม./ชม. ขึ้นไป

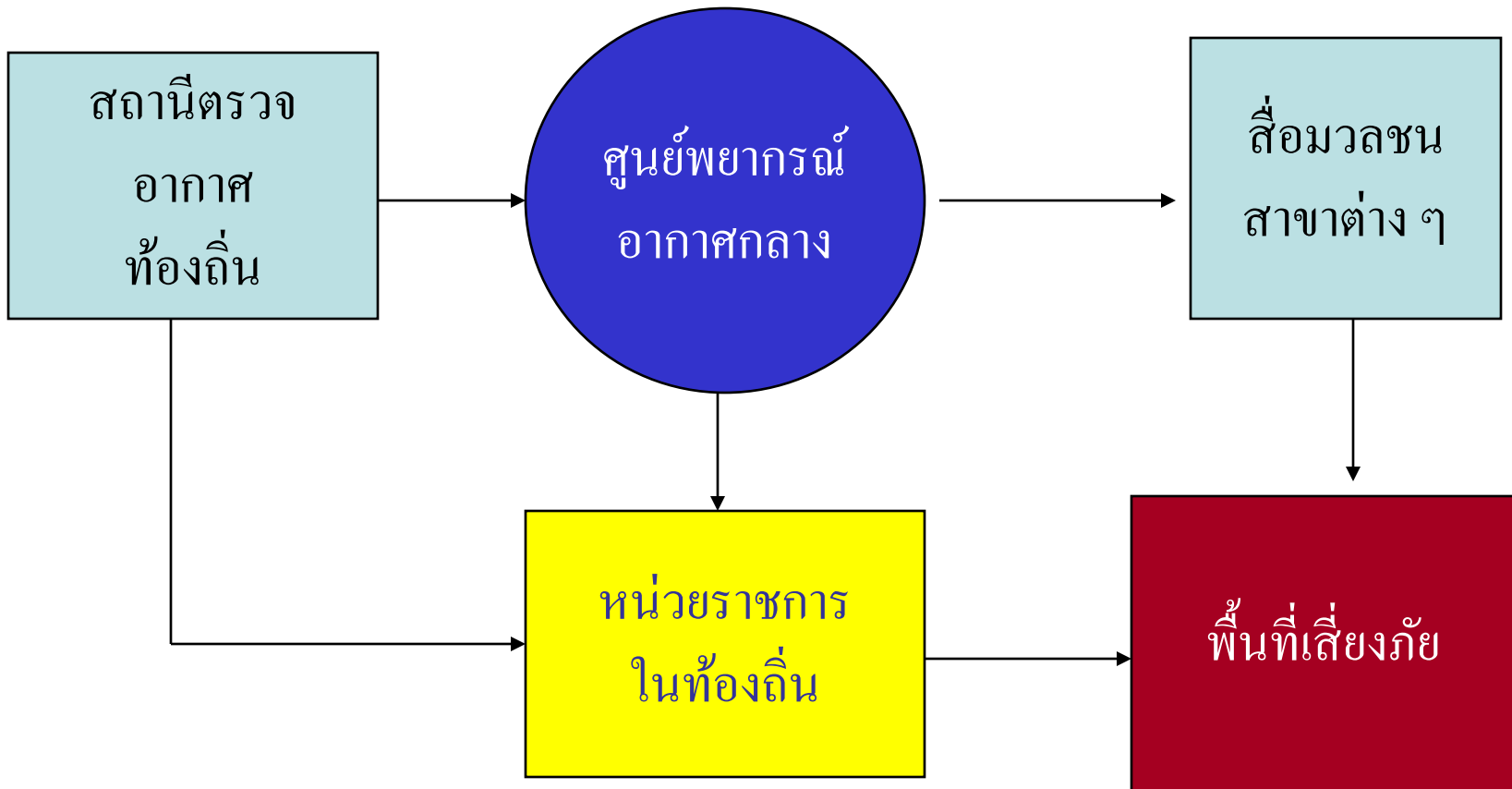

ကလေးများအတွက် ပညာရေး အဖွဲ့အစည်းများ
အားလုံးကို အားပေး ဆောင်ရွက်ပါ။

รูปแบบการพยากรณ์และการเตือนภัยล่วงหน้า

รูปแบบการพยากรณ์และการเตือนภัย

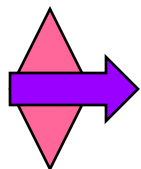

การแจ้งข่าวเตือนภัยของกรมอุตุนิยมวิทยา

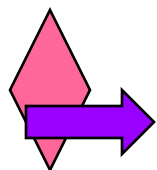
กรมอุตุนิยมวิทยา ----->

1. สำนักพระราชวัง
รัฐบาล
2. ศูนย์อุตุนิยมวิทยาภาค
3. สถานีอุตุนิยมวิทยา
4. ป้องกันจังหวัด
5. ชมรมและสมาคมต่าง ๆ
6. ทำเนียบ
7. กรมป้องกันฯ
8. กระทรวง ICT
9. สื่อมวลชน

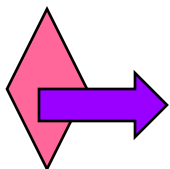
4. การเผยแพร่ข่าวพยากรณ์อากาศ

ติดต่อสอบถามทางโทรศัพท์โดยตรง ที่
หมายเลข 0-2399-4012-4, 0-2398-9830
และ 0-2399-4433 ตลอด 24 ชม. 🙌

ข่าวพยากรณ์อากาศทางสถานีโทรทัศน์ทุกช่อง 🙌

www.tmd.go.th 🙌
, www.weather.go.th

สถานีวิทยุกรมอุตุนิยมวิทยา

1. **สถานีวิทยุกระจายเสียงกรมอุตุนิยมวิทยา กรุงเทพมหานคร:**
ระบบ เอ.เอ็ม.สเตอริโอ ความถี่ 1287 กิโลเฮิร์ตซ์ กำลังส่ง 10 กิโลวัตต์
2. **สถานีวิทยุกระจายเสียงกรมอุตุนิยมวิทยา จังหวัดนครราชสีมา:**
ระบบ เอฟ.เอ็ม.ความถี่ 94.25 เมกกะเฮิร์ตซ์ กำลังส่ง 1 กิโลวัตต์
3. **สถานีวิทยุกระจายเสียงกรมอุตุนิยมวิทยาจังหวัดพิษณุโลก:**
ระบบ เอฟ.เอ็ม.ความถี่ 104.25 เมกกะเฮิร์ตซ์ กำลังส่ง 1 กิโลวัตต์
4. **สถานีวิทยุกระจายเสียงกรมอุตุนิยมวิทยาจังหวัดระยอง:**
ระบบ เอฟ.เอ็ม. ความถี่ 105.25 เมกกะเฮิร์ตซ์ กำลังส่ง 1 กิโลวัตต์
5. **สถานีวิทยุกระจายเสียงกรมอุตุนิยมวิทยา จังหวัดชุมพร:**
ระบบ เอฟ.เอ็ม. ความถี่ 94.25 เมกกะเฮิร์ตซ์ กำลังส่ง 1 กิโลวัตต์
6. **สถานีวิทยุกระจายเสียงกรมอุตุนิยมวิทยาจังหวัดภูเก็ต:**
ระบบ เอฟ.เอ็ม. ความถี่ 107.25 เมกกะเฮิร์ตซ์ กำลังส่ง 1 กิโลวัตต์

- สภาพอากาศ**
  - ภาคเหนือ
  - ภาคอีสาน
  - ภาคกลาง
  - ภาคตะวันออก
  - ภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย
  - ภาคใต้ฝั่งอันดามัน
  - กรุงเทพมหานคร
- ศัพท์อุตุนิยมวิทยา
  - เครื่องคำนวณ
  - ทดสอบความรู้
- เว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง
  - วิทยุอุตุนิยมวิทยา
  - กิจกรรมภายในกรมฯ
  - เว็บบอร์ดอุตุนิยมวิทยา
  - ส่งคำแนะนำ - ทิชเม

อากาศวันนี้ XML

5/06 พ.06/06 พ.07

33|24 35|25 35|26 34|24 34|26

กรุงเทพฯ สูงสุด 35 °C ลม 9 กม./ชม. ต่ำสุด 26 °C ฝน 40 % ของพื้นที่

- พยากรณ์อากาศประจำวัน
- รายงานอากาศต่างประเทศ
- อุตุนิยมวิทยาเพื่อการเกษตร
- พยากรณ์อากาศ 7 วัน
- พยากรณ์อากาศเพื่อการขนส่ง
- พยากรณ์อากาศเพื่อการเดินเรือ
- พยากรณ์คลื่นทะเล

- ☑ พยากรณ์อากาศ 3 เดือน [มิถุนายน 2550 - สิงหาคม 2550]
- ☑ คาดหมายอากาศฤดูฝน [กลางพฤษภาคม - กลางตุลาคม]
- ☑ การเฝ้าระวังปรากฏการณ์เอลนีโญ-ลานีญา ลงวันที่ 11 พ.ค. 50
- ☑ สรุปลักษณะอากาศรายสัปดาห์ 28 พ.ค. 50 - 03 มิ.ย. 50
- ☑ สรุปลักษณะอากาศเดือนเมษายน 2550
- ☑ สถิติพายุหมุนเขตร้อนเดือนมิถุนายน [ปรับปรุง : 30 พ.ค. 50]

www.tmd.go.th

สภาวะลมฟ้าอากาศที่สำคัญทั่วโลก XML

- ☑ 14 พ.ค. 50 สถานการณ์ฝนช่วงต้นฤดู
- ☑ 02 พ.ค. 50 พายุดีเปรสชันเดือนเมษายนและพฤษภาคม
- ☑ 25 เม.ย. 50 ทอร์นาโด
- ☑ 20 เม.ย. 50 ภูเขาไฟระเบิดในโคลัมเบีย
- ☑ 04 เม.ย. 50 เดือนและวันที่มีอากาศร้อนจัด

เครือข่ายเตรียมพร้อมป้องกันภัยธรรมชาติ XML

Update !

- เรดาร์ตรวจอากาศ
- ภาพถ่ายดาวเทียม
- แผนที่อากาศ
- ข้อมูลลุ่มน้ำ
- NWP Model
- GIS

News !

- เตือนภัย
- เส้นทางเดินพายุ
- รายงานแผ่นดินไหว

พยากรณ์อากาศสำหรับเว็บ

สัญลักษณ์อากาศ

- ภาคกลาง**
- กาญจนบุรี
  - นครสวรรค์
  - กรุงเทพมหานคร
  - สุพรรณบุรี
  - ชัยนาท
  - ลพบุรี
  - พระนครศรีอยุธยา
  - ราชบุรี
  - ปทุมธานี
  - สระบุรี
  - สิงห์บุรี
  - สมุทรสงคราม
  - อ่างทอง
  - อุทัยธานี
  - นนทบุรี
  - นครปฐม
  - สมุทรปราการ
  - สมุทรสาคร

สภาพอากาศภาคกลาง

5/06 พ.06/06 พ.07

กรุงเทพฯ
 สูงสุด 35 °C ลม 9 กม./ชม.
 ต่ำสุด 26 °C ฝน 40 % ของพื้นที่

อากาศรายภาค : เหนือ | อีสาน | กลาง | ตะวันออก | ได้ฝั่งอ่าวไทย | ได้ฝั่งอันดามัน

พยากรณ์อากาศ XML ตั้งแต่เวลา 06:00 น.วันนี้ - 06:00 น.วันพรุ่งนี้

มีฝนฟ้าคะนองกระจาย ร้อยละ 60 ของพื้นที่ บริเวณจังหวัดอุทัยธานี กาญจนบุรี สุพรรณบุรี ราชบุรี และลพบุรี อุณหภูมิต่ำสุด 24 องศา สูงสุด 35 องศา ลมตะวันตกเฉียงใต้ ความเร็ว 15-30 กม./ชม.

ลบกประกาศ 06 มิถุนายน 2550 06:00 น.

อากาศ 7 วันข้างหน้า 04 มิ.ย. 50 - 10 มิ.ย. 50

คำคมหาย
 ในช่วงวันที่ 4-6 มิ.ย. มีฝนฟ้าคะนองกระจาย ร้อยละ 40-60 ของพื้นที่ส่วนมากทางตะวันตกและตอนล่างของภาค ในช่วงวันที่ 7-10 มิ.ย.มีฝนฟ้าคะนองเป็นแห่งๆถึงกระจาย ร้อยละ 30-40 ของพื้นที่ ลมตะวันตกเฉียงใต้ ความเร็ว 15-30 กม./ชม.

ลบกประกาศ 04 มิถุนายน 2550

www.weather.go.th

ผลกระทบของลักษณะอากาศต่อการเกษตร ในระยะ 7 วันข้างหน้า 04 มิ.ย. 50 - 10 มิ.ย. 50

ในช่วงวันที่ 4-6 มิ.ย. มีฝนฟ้าคะนองกระจาย ส่วนมากทางตะวันตกและตอนล่างของภาคในช่วงวันที่ 7-10 มิ.ย. มีฝนฟ้าคะนองเป็นแห่งๆถึงกระจาย สำหรับเกษตรกรที่ปลูกพืชในระยะนี้ ควรทำร่องแปลงปลูก และทำทางระบายน้ำออกจากพื้นที่เพาะปลูก เพื่อป้องกันน้ำท่วมขังเมื่อมีฝนตกหนัก นอกจากนี้ไม่ควรปล่อยให้สัตว์เลี้ยงอยู่ในที่ชื้นแฉะเพราะจะทำให้สัตว์ป่วยได้ง่าย

ลบกประกาศ 04 มิถุนายน 2550

อากาศ 7 วันที่ผ่านมา 28 พ.ค. 50 - 03 มิ.ย. 50

มีฝนกระจาย กับมีฝนหนักบางพื้นที่ในระยะต้นและกลางสัปดาห์ ส่วนในระยะปลายสัปดาห์มีฝนทั่วไปกับมีฝนหนักบางพื้นที่

Update!

- เรดาร์ตรวจอากาศ
- ภาพถ่ายดาวเทียม
- แผนที่อากาศ
- ข้อมูลลุ่มน้ำ
- NWP Model
- GIS

News!

- เตือนภัย
- เส้นทางเดินพายุ
- รายงานแผ่นดินไหว

สัญลักษณ์อากาศ

ศัพท์อุตุนิยมนิยามวิทยาที่ควรรู้

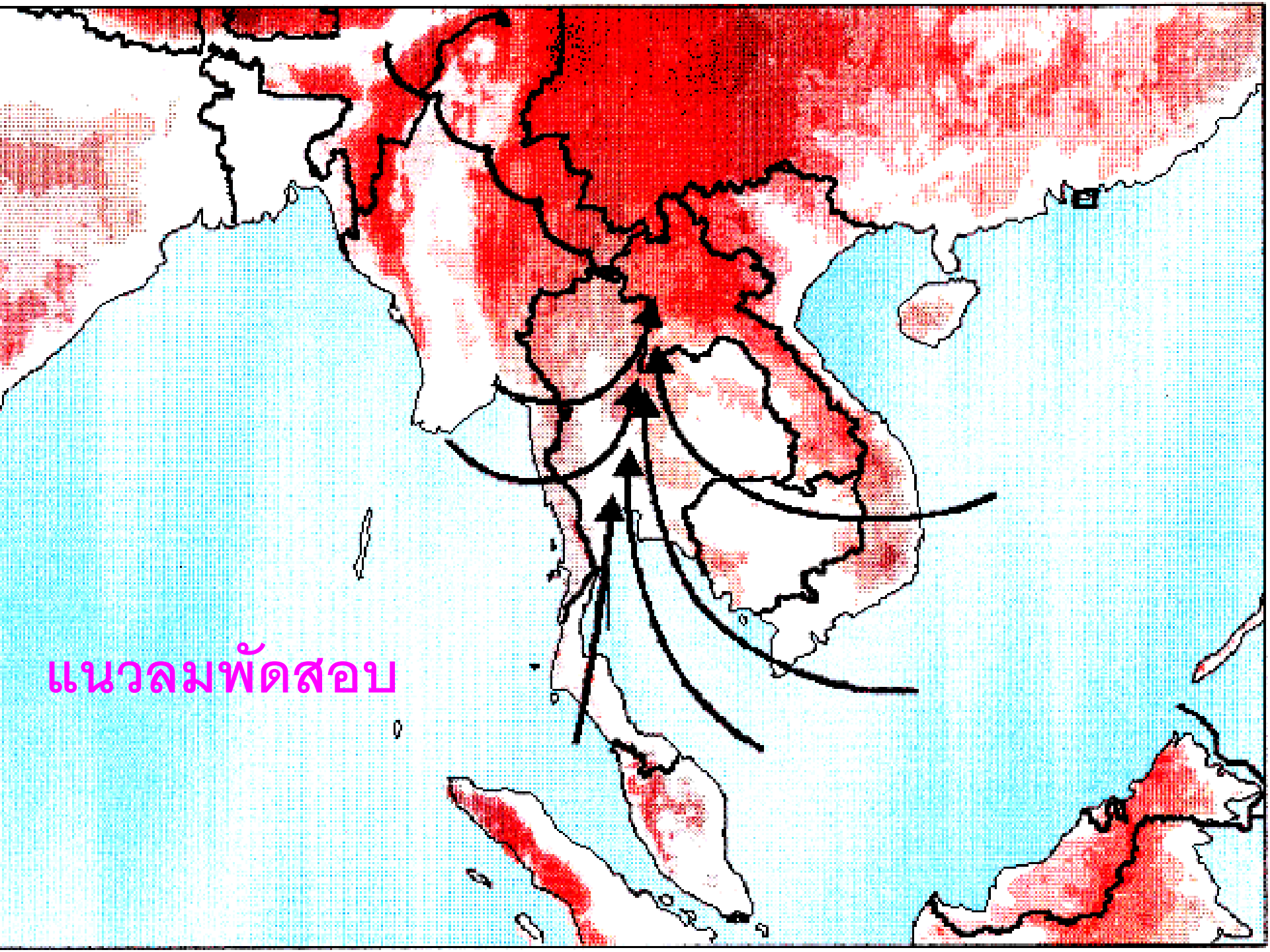
ศัพท์ที่ควรรู้

- ร่องความกดอากาศต่ำ (*INTERTROPICAL CONVERGENCE ZONE - ITCZ*) คือแนวความกดอากาศต่ำซึ่งเกิดขึ้นจากการที่ลมสินค้าในซีกโลกเหนือและซีกโลกใต้มาพบกัน ในบริเวณนี้จะมีฝนหนัก เกิดพายุฟ้าคะนอง มีลมกระโชกแรง

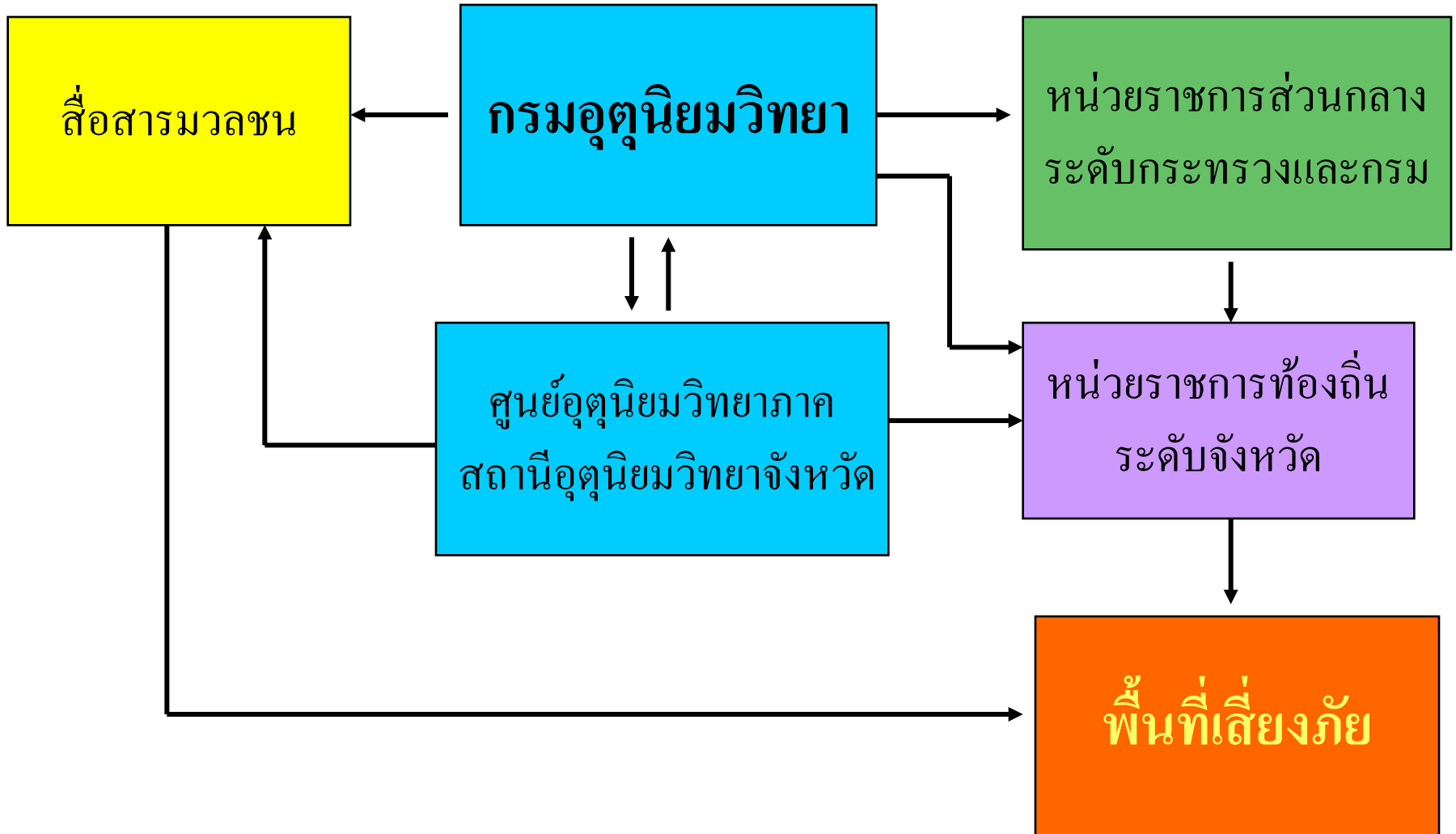

- **บริเวณความกดอากาศสูง** บริเวณที่อากาศจมตัวลง ท้องฟ้าแจ่มใส ถ้าเกิดเหนือพื้นดินจะเป็นอากาศแห้ง และเย็น
- **บริเวณความกดอากาศต่ำ** บริเวณที่อากาศลอยตัวขึ้น มักมีเมฆและฝนเกิดขึ้นด้วย
- **แนวลมพัดสอ** บริเวณที่กระแสลม ซึ่งมีทิศต่างกันพัดมาบรรจบกัน มักทำให้เกิดฝนตก

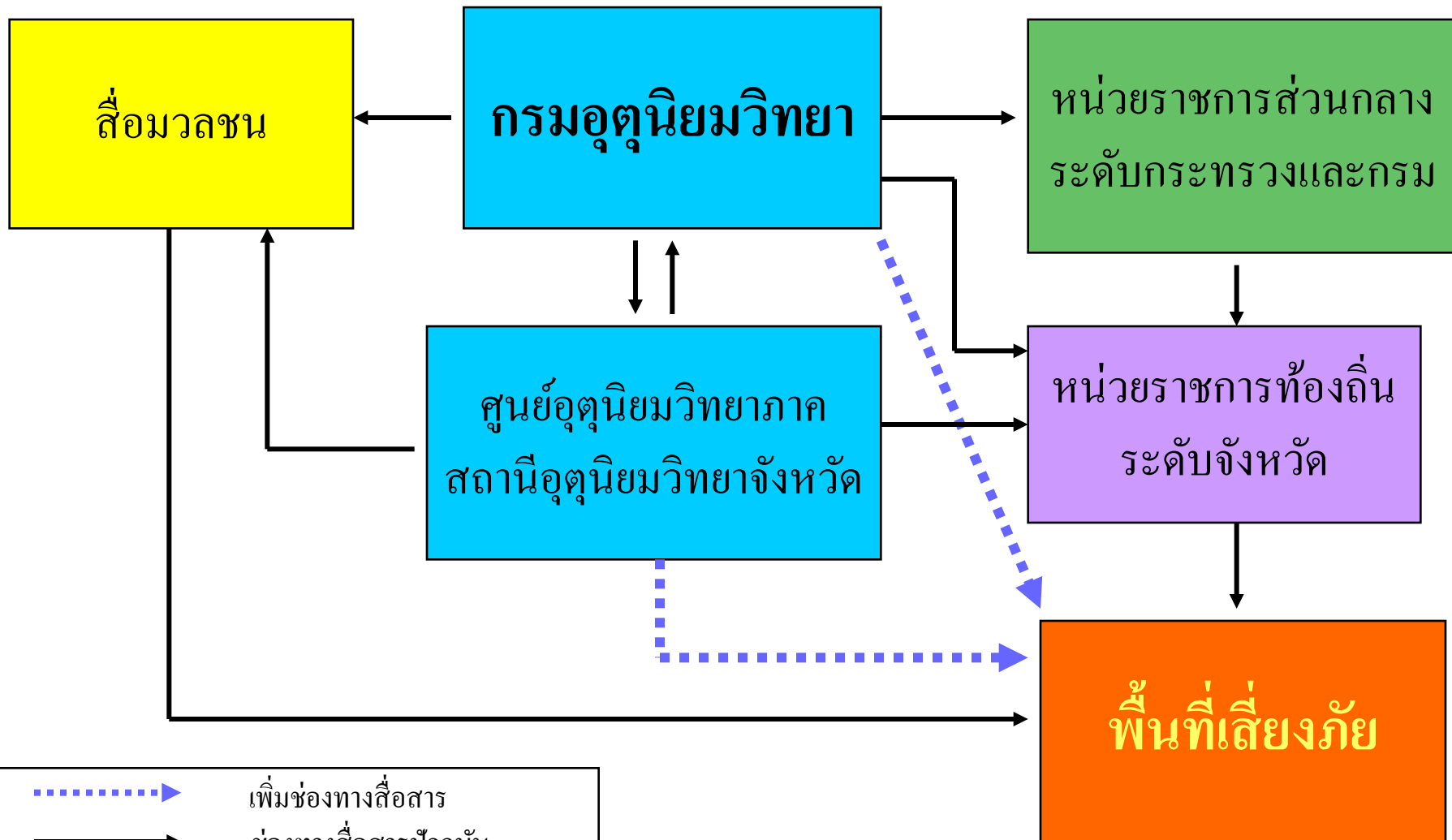

แฉวมพ้ดสอบ

การพยากรณ์อากาศและการเตือนภัยธรรมชาติปัจจุบัน

แนวทางการพยากรณ์อากาศและการเตือนภัยธรรมชาติ เพื่อให้ลงถึงพื้นที่เสี่ยงภัย

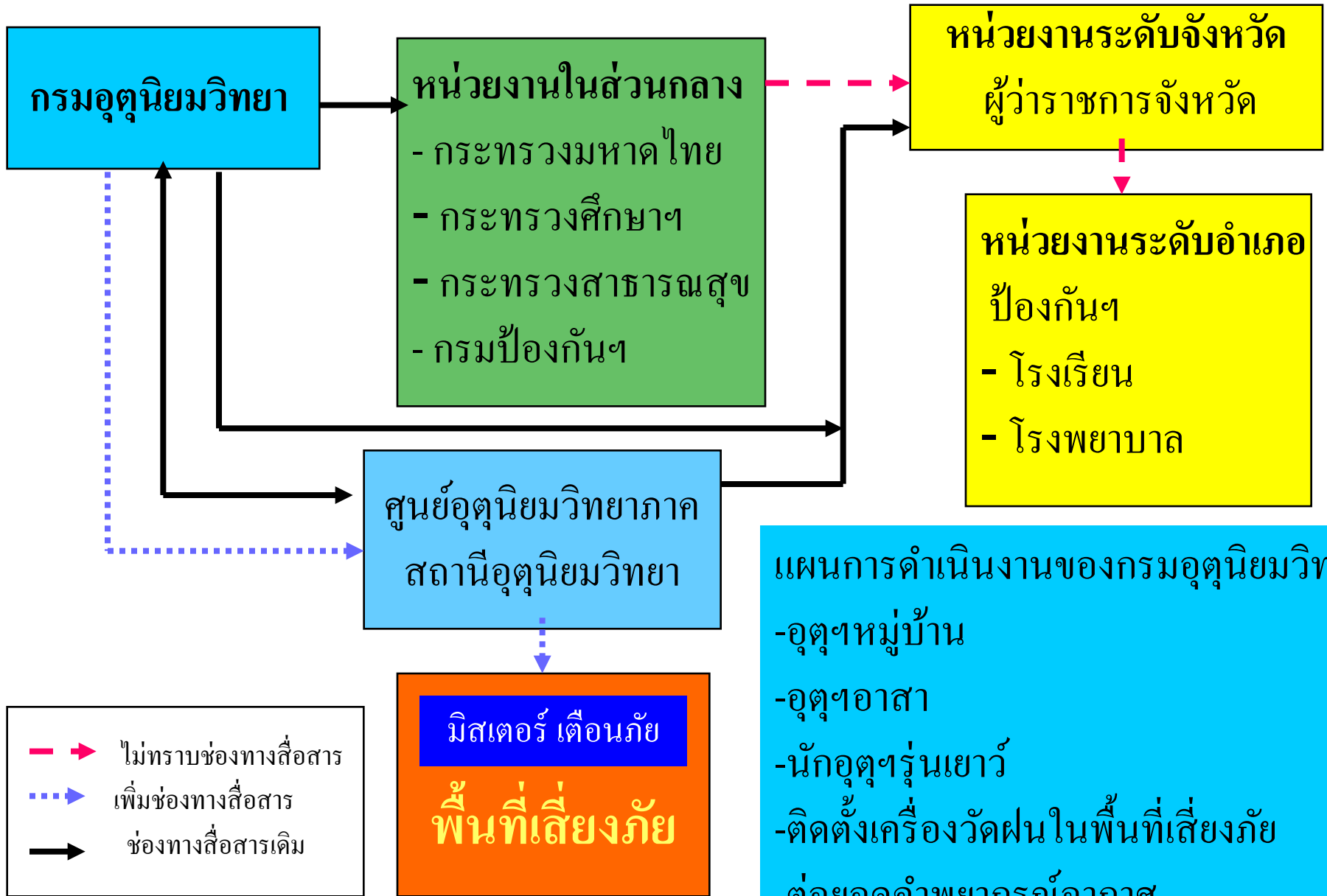

แนวทางการพยากรณ์อากาศและการเตือนภัยธรรมชาติ เพื่อให้ลงถึงพื้นที่เสี่ยงภัย

วิธีประสานงาน

- ใช้ผู้นำท้องถิ่น (มิสเตอร์เตือนภัย) แจ้งเตือนโดยตรง :
เคาะประตูบ้าน ตีระฆัง สั่นกระดิ่ง ฯลฯ
- ให้ชุมชนฝึกซ้อมแผนการเตือนภัยหรือการอพยพภายใน
ชุมชน
- หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการเตือนภัยมีการ
ประสานงานอย่างต่อเนื่องกับชุมชน

รูปแบบการพยากรณ์อากาศและการเตือนภัยธรรมชาติที่ควรดำเนินการ

เครือข่ายเตรียมพร้อมป้องกันภัย ในระดับภูมิภาค และ ท้องถิ่น

ดร.สมชาย ไบม่วง

รองอธิบดีกรมอุตุนิยมวิทยา

โทร. 0-2398-9801 โทรสาร. 0-2399-4001

E-mail: somchaib@tmd.go.th, somchaibm_97@metnet.tmd.go.th